

GAZETĂ TRANSILVANIEI

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea și Duminecă, Foi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe una anu său 2 1/3 galbini mon. sunătoria.

Anulu XXXIV.

Nr. 48.

Brasovu I Iuliu 19 Iuniu

1871.

Se prenumera la poste c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.
Transilvania.

Brasovu 30 Iuniu 1871.

Veniti intristatiloru! se ne mai si bucuram; veniti desperatiloru causei desertori, se concepemus nōue si imbucuratore sperantie despre atata bine in viitoru pentru poporul romanu, pe catu de forte si de venjosa ne va fi lupta nostra, pe catu de mai statornica si neadormita va fi venarea nostra dupa midiulōele cele mai generalu practice ale imbuñarei starei poporului nostru si, si, si erasi si cu catu ne vomu tienē mai multu cā de punctulu cardinal alu manecarei nostre la tōte intreprinderile nationali de singur'a fericitoria macsima: Ajutati romane! ca-ci numai asia-ti va ajuta si Ddieu! Si unitive in cugetu, unitive in simtiri! ca-ce tōte le castigamu, cate ne competu. O vorba cā o suta. Una natiune intréga si solidaria nu se pote ignora.

Are se se bucur poporul romanu din Austro-Ungaria, ca a capetatu, cā fruptu alu acestoru macsime acum unu „Institutu de creditu si de economii „Albin'a“. Statutele, dupa staruirea neobosita si nedumerita a fratilor nostri de cruce Alecsandru si Antoniu Mocioni s'au aprobatu in adeveru la propunerea min. de agricultura, industria si comerciu, din partea **Mal. Sale** prin in. rescriptu din 14 Iuniu 1871. Datulu ordinatiunei ministeriale, cu care se tramease aprobarea la magistratulu din Sibiu, cā se incunoscintieze pe respectivii intreprindetori, e 20 Iuniu 1871 Nr. 6727. Gratia macsimei stăruitorilor si inaltei aprobari dela locurile mai inalte!

Acum romanii fara osebire de seracu si avutu, nu voru mai fi dati pe usia dela folosele institutului loru de creditu si economie, dupa cum o patira, ci dupa cum facu si altii totu in favorea nationaliloru sei cu tōte institutele, inca si cu cele publice, nutrite de noi nemernicii pentru cā apoi se secere er' numai ei folosele dintr'ensele, asia ne vomu asterne si noi nōue, credu, ca cu mai mare entusiasmu si incredere decatu ori si candu.

Vomu publica totu, totu ce privesce acestui institutu, spre alu familiarisa pana in crengulu anumei poporului romanu, care are nu numai datoria, ci si folosu propriu a se utilisa din respusteri de densulu.

Asociatiunea, academi'a de drepturi si institutulu „Albin'a“ se ne fia idolele increderei si ale sacrificialoru nostre, ca-ce aceste ne voru pune in petioare in tōta privint'a si spirituale si materiale si atunci si Ddieu ne va ajuta! Patriotismulu nostru nu se mai pote ignora, d'er' acum nici conscientia nostra nu se mai pote nudisi: cumca cu lingur'a strainului nu sorbiram, nici vomu poté sorbi vreodata decatu, amfionu de letargiarea si fosforu de amortirea activitatei nostre, ea se nu vedemu a lucra si pe sém'a nostra. Nu credemu, ca va fi romanu cu ceva stare de garantia, care se nu se intréca a lua parte la acestui institutu, din care potu isvori nu numai folose la participanti, ci si alte bunatati totu pentru poporul romanu din prosperarea lui. Asia se fia!!!

Primiti DDloru initiatori gratia contemporani-

loru Dvostre cea mai profundu simtita, pe care cutediu avi o oferi spre dulcea memoria a posteritatei in numele scumpei nostre natiuni romane, alu carei organu amu dreptu a me obtrude cā or' si care, in a carui anima ocupa primulu locu binele si prosperitatea ei. Ddieu cu noi si cu institutele aceste ale nostre!!!

Se ne infrenam u pornirile patimelor.

Cautandu in fondulu si in ascunsulu lucrarii altora si precalculandu rezultatele, ce ne potu aduce ale nostre facia cu ele, numai déca calculul ne arata prospecte, ne espuse calculiloru rafinatei sretii, testamentarice, care in politica se nutresce simplu numai cu costulu imparechiarilor si alu scisiuniloru nostre, se incungiuramu si cea mai mica imparechiare intre noi si se ne demitemu la inscenarea propuselor in caus'a comuna numai cu intielegerea comuna, tienendu tare de principiulu neesorabile alu concordiei si alu solidaritatei comune, pe a carui base se poti adauge nepacalitul la prosperarea natiunei, care totu de bōla discordiei si a imparechiariei, virite prin inselatori seculari, a diacutu a-tatia seculi legata de mani si de pitioare in fatale sclavia politica straina pana astadi. Romanii, anticii nostri proparinti au prosperatu, pana candu s'au ferit de uneltiri straine, inse indata ce se nomolira in cosmopolitismu, semenara ventu si culesera furtune si cadere din partea sretiei straine, care le viri, dupa incubarea lucsului, discordia in vat'a armoniei si la altariulu templului concordiei, sub a carei flamura si scutu devenisera domnitorii lumel. Deci nemica se nu intreprindem u in politic'a comuna nationala, ceea ce ar' poté jigni catu de pucinu concordia generale nationale, din contra se ne ferimu cu tōta abnegarea de a da si celu mai micu nutrimentu inflacararei porniriloru de patimi in politica. Cei ce dau cu bot'a n balta fara cercuspectiune, fara calculu la retele rezultate, nu-su amicii, ci potc'a natiunei, sub a carei anatema a slaviti ea atatela secle.

Acestu principiu de concordia si solidaritate generale fara pecatu nu lu potem ignorati nici chiaru la afacerile nostre particulari seu personali, déca vremu se ne abnegamu interesele partiali pentru cele comune. Din acestu punctu de vedere Redactiunea acestui organu si a implinitu o santa datoria facia cu atitudinea, ce se inscena cu fraternitatea in Brasovu, publicandu totu, ce nepublicatu ar' fi remasu unu verme rodietoriu la caus'a natiionale, si acesta o facuramu, pentruca opinionea cea mai valorosa se-si pronuncia verdictulu ori convoirea sa. — Cu cele publicate pana acum amu facutu, la ceea ce ne obliga legea de presa, ca ad. la atacu din Nr. 31, amu publicatul responsulu in Nr. 45 si cu acesta socoteam, ca amu pusu capetu a-cestei diferintie mai multu personala, trase de peru, cu alte scopuri, cine scie in catrau batatorie, d'er' nu obiective, pre candu ar' fi trebuitu se remana numai pure pute obiectivu, cum i fu inceputulu. —

Acum d. cap. emeritu, I. Branu de Lemény ne provoca a i publica une deslusiri si intrebari la cele din Nr. 45. Noi o facem u acesta ultim'a data, lasandu afara orce schintea atietiatoria si cu acesta punem sigilu pe personalele emotiuni; remanendum pelunga simplulu, d'er' simplulu obiectu pentru mai de parte:

„Domnule Redactoru!

In Nr. 45 alu fōiei dtale coresp. anonim din Nr. 29 da, precum dice densulu, inimiciloru sei personali? respunsu cu tōte replicele si triplele la unu locu? la articulu publicatu in Nr. 31 alu Gazetei. . . .

Inse fiinduca d. coresp. me insémna pre mine cu numele asemenea si pre d. Iosif Puscariu, — éra in cursulu responsului seu vorbesce de pasqualanti? de inimici personali, ba mai aduce, precum dice densulu, „de exemplu“ definitiuni de intriganti. . . . Si asia tōte aceste incriminatiuni nu se scie de le reduce d. coresp. la persona mea? seu a d. Puscariu? seu a vreunia seu altuia dintre cei 147 subscrisi in articululu cestionatu, pentru aceea inainte de tōte nepotenduse afla din conceputul responsului d. corespondente — pentru incriminarile acele adresatulu — le respinge tōte acele incriminari. . . Mai incolo in interesulu adeverului si alu dreptei informatiuni a publicului cetitoriu facu cunoscutu, cumca eu la festivitatea de infratiere din 22 Aprile 1871 nu amu pututu lua parte afandume, cā deputatu la sinodulu nostru besericescu in Sibiu, prin urmare tōte cate insira d. coresp. in privintia acesta mie mi suntu necunoscute.

Dupa reintorcerea mea la Brasovu avui onore de a primi o deputatiune constatatiora din domnii Diamandi Manole comerciant si Romanu capitanu in pensiune, cari mi impartasira, cā adunarea generala a romaniloru brasoveni a alesu unu comitetu nationala cu invitatiunea, ca acesta se se intereseze si se lucre in numele loru in tōte causele romanesci, (?) pentru care nu exista o corporatiune representativa, — si ca in acestu comitetu ce consta din 12 insi suntu alesu si eu, rugandume se primescu a-cesta alegere si se poftescu la adunare se ne constituim etc.

Eu le multiamii pentru incredere si cā unulu ce sustienu, ca patria comuna si natiunile conlocuitorie numai prin adeverata infratire pe basea principiului egalitathei nationale pote si potu fi fericite; — acesta a fostu si este punctul de manecare si finea tuturor decisiuniloru, petituiiloru si declaratiuniloru natiunei romane, vedi acesta dela 1848 si pana astadi — si cu deosebire juramentulu din campulu libertatei — primiu alegerea apromitiendule, ca me voiu infaciosia la adunare.

In timpulu defiuptu ne adunaramu in sal'a de lectura a casinii romanesci — aici ne constituiram — dandu-mi onore de a me alege pre mine de presiedinte, éra pre d. Iosif Puscariu de secretar.

Indata dupa acesta amesuratul conclusului adunarei generale s'a presentatul articululu din cestiu cu propunerea, cā se se publice in Gazeta.

Acesta punenduse la ordinea dilei se primi unanim — si espeditiunea catra dta o subscriseu eu cā presiedinte si d. Iosif Puscariu cā secretar — rugandute cā se publici alaturatulu articulu, care se afla pana astadi in manile dtale — subscrisu de cei 147 de insi.

Atatul dreptu informatiunea publicului cetitoriu. Ce se atinge acum de d. coresp. si de invecitivele cuprinse in responsulu dsale — din consideratiune, ca ne cunoscem cu d. coresp. din copilaria dela scola din Blasius, fiindu cu doue scole inaintea mea, din consideratiune, ca amu traitu im-

preuna in Brasovu preste 30 de ani . . . din consideratiunea acestei, nu potu se dicu amicitia, déra in adeveru cunoscintie vechie, amu otaritu a nume grabi . . . si provocu mai antaiu pe d. coresp. se se dechiare limpede: reduce densulu expresiunile: „inimici personali“, „pasquilanti“ precum si definițiunile sale de intrigante — le reduce intrebua la persón'a mea, care amu subscrisu de facto numai espediunea mentionata, că se se publice acelui art. in intielesulu conclusului adunarei generale si a comitetului de infratire . . . se dechiare dicu, deslindu fiacare faptu cu tóte impregiurarele lui, — pana atunci le respingu pre acele in aeru de unde le a culesu d. coresp., pana atunci suspindu si acțiunea de presa in contra d. coresp.

In fine, ce se atinge de pasagiulu amenintiatoriu cu provocare la §§ 487—94 din codicele penale dicundu: „se ceru pedepsirea d. Branu in etate de 61 de ani“ — eu dieu nu sciu de cati ani este d. coresp., inse conchidu din pasagiulu acesta, cumca d. coresp. (se invirte. R.) in circululu vitiosu“ . . . si finesce cu: „lu rogu se nu se gresiesca in adresa.“

Brasovu iu 24 Iuniu 1871.

Branu m/p.“

Cu aceste punemu capetu la tóte ulteriorele publicari de invective personali, ca-ce caus'a causeroru, care e si caus'a causatului, pretende abnegare de sene si marginire cu sange rece pelunga puritatea simpla a obiectului, pe care o cere concordia si solidari'a atitudine, ce se si pretende dela totu sufletulu romanu a se luá de base si principiu la orce pasire in publicu, la orce actiune, care atinge totulu si cere abnegatiune. — Redactorulu.

Inspectoratulu scolasticu alu comitatului Albei superioare si alu districtelor Brasiovului si Fagarasiului ne tramise urmatorulu circulariu spre publicare:

1. Cursulu preparandiale provisoricu, concesu de catra in. ministeriu pentru instructiunea publica prin decretulu seu de sub Nr. 4607 se va tiené in **Braslovu**, conformu decretului aceluiasi in. ministeriu de sub Nr. 13.369 a. c.

2. Prelegerile se incep in 16 Augustu si du-reza 6 septemani.

3. Acei docenti, cari se insinua inainte la inspectoratu voru fi provediuti nu numai cu diurnulu fipsatu de cate 50 de cruceri pre dí, ci si cu cor-telu gratis.

4. Cu o cale se incunoscintiaza prin acésta a domnii invetiatori poporali, cumca in. ministeriu de agricultura si in estu anu, că in anulu trecutu a facutu dispusetiunile cuvenintiose pentru deschiderea de **curcuri agronomice**. Acestea voru durá 4 septemani, si adica: celu din Dobricinu dela 1-a pana la 31, celu din Keszthely dela 3 pana la 31 Augustu, ér' celu din Magyar-Óvár, ce se va tiené in limb'a germana, dela 6 Augustu pana la 3 Septembre a. c. in roman'a!?

Ascultoriorii la aceste institute voru capeta cate unu ajutoriu de statu de 60 fl. unulu, déca voru fi primiti intre cei 24 fipsati pentru fiacare institutu dintre cele susu-amintite; nefindu primiti inse inca potu asculta prelunga spese proprie; déca se voru insinuá de tempuriu la directoratulu cur-sului respectivu.

Aceia, cari voiescu a fi primiti pre spesele statului se se insinuez fara amanare la acestu inspectoratu.“

Ar' fi de doritu, că se nu remana nefolositu acestu cursu, cum remasera altele, din cauza, ca nu se facuse provocare deslusita, déca cursulu se tiene numai in limb'a maghiara ori si in cea romana, care casu nu va poté intra si aici, din caus'a limbei, fiindu — aici prelegerile se facu in tóte lim-bele patriei. Asia numai se se folosescă cei intielepti de ocasiunea data spre binele institutiunei, inse fara amanare se se insinuă. — R.

In diu'a parentelui Visarionu

Sibiui 8/16 Iuniu 1871.

Erasi cestiunea dotatiunei parochiei gr. cat. din Sibiui.

Acesta cestiunea devenita degia cunoscuta mai vertosu din aceea impregiurare trista, ca mai bine

de 12 ani fiindu urdita, a trecutu prin diverse stadii, si acelia, dela cari in prim'a linia, amu asteptá resolvirea favoritória a aceleia, conformu dreptatei, fidilitatei si ecuitatei, a totu respins'o sub diverse preteste, mai antaiu diceau, ca déca parochulu rom. cat. e dotatu, apoi celui gr. cat. propero n ex um unionis, ce i mai trebuie dotatiune? elu pote trai si din aeru, si trebuie se marturisim, ca in ast'a privintia nimene pote intrece pre fratii nostri (sasi) de aici, ca-ci éca in tóte comunele mestecate de romani si sasi din scaunulu Sibiului, preutii gr. cat. plus minus suntu dotati cu portiuni canonice din terenulu comunale, numai comunitatea sibiiana nu voiesce mortisiu a dotá pre parochulu gr. cat. cu tóte, ca face si elu servitia comunei resp. că si altii, cu tóte, ca poporulu gr. cat. 1090 suflete, contribuesce a proportiune cu a vere si sange, si cine are detoria, in unu statu constitutionale, acel'a trebuie se aiba si drepturi si beneficia. In siedint'a din urma a comunitatei, cum suntemu informati din „Hermanstädter Ztg.“, a venit u érasi la discussiune cestiunea atinsa, si sciti cum s'a decisu? totu asia că si mai inainte, adica negativu, adica: Inclita comunitate a disu, noi dupa potentia vomu dá ajutoria pentru scopuri scolastice, dér' spre scopuri confesionali nu damau, poporulu resp. ingrigescasi de preutulu seu, ce avemu de acolo? platésca poporulu dari, dè soldati, (cu acea nu remanu neconsiderati de locu), preutulu gr. cat se faca numai functiuni gratuite pre la spitalulu Franz Joseph, si aiurea, platésca si elu dare si alte sarcini publice, apoi grigescalu Ddieu mai incolo.

Dér' ne vine a aruncá intrebarea, óre denegarea dotatiunei acestei parochii, cum se pote motivá facia cu articululu de lege LIII § 23?, lege die-tale sanctionata de Maiestatea Sa imperatulu si regele; ca-ci § 23 din legea amentita dice apriatu:

„In comunitatile si orasiele locuite de credintiosi de diferite confesiuni, caror'a din cass'a domesticala s'a datu ajutoriu pentru scopuri besericesci, séu spre folosulu vre carei scoli confesionali, din ajutoriulu acesta tóte confesiunile aflatórie a-colo suntu de a se impartasi in proportiune drépta.“

Acum scimu bine, ca parochia rom. cat. de aici, e bine dotata; scimu, ca parochii gr. orient. (doi insi) inca sunta dotati cu portiuni canonice din partea cetatei, de ce se nu se doteze si parochia gr. cat. séu cu portiune canonica dela cetate, séu cu unu aequivalentu in bani? Denegarea acestei cereri cum se pote motivá din punctulu de vedere alu dreptatei, fratietatei si ecuitatei?! Ni se dice, ca pentru beserice nu se dau ajutoria, se voru dà in se spre scopuri scolastice: ce e dreptu, ca ni se dà o subventiune de 100 fl. pentru scola si 2 orgié de lemn, dér' la celealalte confesiuni inca se da pentru scola si inca in sume cu multu mai considerabile, si cu tóte aceste, celealalte confesiuni se impartasiescu din beneficiale comunali si spre scopuri besericesci, cum s'a disu; numai confesiunea gr. cat. in estu respectu, nu se bucura de consideratiunea receruta, óre dreptu e asia?! Facia cu tóte aceste, ne place a sperá tare, ca locurile mai inalte competente, voru luá in consideratiune meritata tote motivele nóstre cele drepte si cererea nóstra tandem aliquando se va bucurá de o resolvire conforma legei sanctionate, conforma dreptatei, egalitatei, fratietatei si ecuitatei. —

Asociatiunea transilvana, paladiulu culturei nationale, mai castigá unu membru fundatoriul, in persón'a demnului preut din Ocolisiulu mare Petru Mezei, carele in dilele acestei, tramise la cass'a Asoc. parte in o obligatiune de statu, parte in bani gat'a sum'a de 200 fl. Dorim, că acestu exemplu generosu, se-si si afle totu mai multi imitatori, ér' respectivul d. oferente i tramitemu multumitele nóstre fratiesci.

Pre aici se lucra cu tóta seriositatea in favorulu intemeiarei fondului pentru academi'a romana de drepturi. Avemu aici vreo cativa barbati cu stare materiala binecuvantati de Ddieu, dela cari, ne place a sperá, ca precum cu alte oca-siuni, asia acum voru aduce sacrificia, maretie si generose pre altariulu culturei mai inalte in sensu-nationalu. —

Stardu 8 Iuniu. In lun'a lui Maiu avuram fericirea a saluta in comun'a nóstra pre p. o. domnu advacatu Nicolau Gaetanu, carele impinsu de indemnulu curatul nationalu si de iubirea catra poporulu romanu, nu numai ca au aparatu cu tóta puterea cuventului seu juridicu drepturile acestuia in procesulu loru facia cu proprietarii maghiari, dér' au adusu si sacrificia de bani din iubirea catra cultur'a acestui poporu.

Asia cercetandu cu aceea ocasiune scól'a romana din locu, si afandu, ca din unele obiecte nu s'a putut face deajunsu progresu cu scolarii, ne-potendu-si acestia procura numitele obiecte de invetiamantu din caus'a miseriei — au daruitu dsa pentru suplinirea acestei necesitatii 17 fl. 50 cr. v. a. Acesti bani s'a si intrebuintiatu spre scopul mentionatu, si anume: s'a cumperatu 13 istoria patriei cu 3 fl. 90 cr.; 10 istorie biblice ca 2 fl. 50 cr.; 15 catechisme cu 2 fl. 70 cr.; 10 aritmetice cu 1 fl. 50 cr.; 15 abecedare cu 1 fl. 50 cr. Sum'a 12 fl. 10 cr. v. a. Au remasu 5 fl. 40 cr., cari s'a destinat de catra senatulu scolasticu pentru procurarea tabelelor de parete de lipsa la introducerea prunciloru in silabisare si cetire.

Primesce dér' pre stimate domnule pentru a-cesta generositate, din partea prunciloru ajutorati si din partea nóstra, cea mai viua si caldurósa multumita.

Din siedint'a senatului scolasticu parochiale. Ioane Popu, notariulu senatului.

Discursulu de deschidere

alu dlui B. P. Hasdeu, presedintele societatei „Romanismulu“, la serbarea pe camp'a Cotrocenii in memor'a lui

Tudoru Vladimirescu.

Domnilor!

Amu ascultatu servitiul divinu in memor'a lui Domnu-Tudoru.

Miscatul impreuna cu dy. de accentele relegi-nei, se -mi permiteti a incepe si eu prin cuvintele Evangeliului.

Mantuirorii a disu: „rodulu ese din grauntele celu putreditu in pamentu.“ Acésta inveriatura se aplica de o potriva la omu si la planta.

Viitorulu unei natiuni resare din cadavrele strabuñilor.

Nici odata Romani'a nu va scôte din sinulu seu flori si pome, déca nu va sérbe mai antaiu meduva putrei si a virtutei, succulu iubirei si alu sacrificiului, aburulu sanguelui versatu pentru tiéra, din mormentele acelora, cari s'a facutu ei pulbere pentru că se ni lase noué sufleturu!

Grauntii cei putrediti in pamentu ai némului romanescu, suntu ósele unui Mircea, Stefanu, Mihaiu, Greceanu, Mironu, Costinu, Hor'a, Sincaiu, sute si mii.

Acesta este cimiteriulu, in care, din sementia cea ingropata a intieleptiunei si a barbatiei stramossesci, déca ni vomu dá dulcea ostenela de a mai miscá din candu in candu uitatele brasde, séu celu pucinu cate un'a din ele, va in florí o nouă Romania.

Éca ceea ce ne a intrunitu astadi.

Amu venit uici pentru a sgandari lespedea funebra a lui Domnu-Tudoru, scaparandu din grauntele celu putreditu alu martirului ideei nationale o neperitoria schintieia de viétia curatul romana!

Suntu acum tocmai cincidieci de ani si tocmai pe acésta campia a Cotrocenilor, capitulanu pandurilor de preste Oltu strigase din baerele animei: alu romanului este cuibulu romanescu si numai alu romanului!

Etu cadiù, cadiù victim'a sublimului tiepetu de renascere, cadiù prinosu de rescumperare pe altariulu nationalismului, dér' n'a cadiutu singuru, ci tragundu in prapastia cu densulu dominatiunea cea venetica a fanariotul!

Cu anulu 1821 se incepe istoria moderna a Romaniei; cu anulu 1821 se curma véculu nostru de midiulocu, periodulu de intunericu, epoca de rusine sub jugulu placintarilor din Tiarigradu, unu lungu seculu de palme pe divin'a icóna a lui bade Traianu; cu anulu 1821 se redestépta din dure-rósa i letargia consciuntia nationala a ramurei latine de pe tieruri Dunarei.

Ceea ce s'a facutu de atunci si pana astadi, — trece pe de asupra.

Nu voiescu a turná veninulu mustarilor in cup'a acestei serbari, pe care asiu dorí din totu adencul sufleturu se devina catu mai curendu o hora de impacare a intregului popor romanu, in catu numai lips'a de midiulóce a potutu impedeacă societatea „Romanismulu“ de a chiamá pe toti de acelasi nume si de aceeasi limba la agapea infratierei nationale sub grandiós'a umbra a lui Domnu-Tudoru!

Ori cate rele se se fi stracuratu dupa 1821, simtiul romanescu nu se mai stinge!

Inchipuitive, domnilor, ca acésta intinsa campia ar' fi acoperita cu stoluri de locuste.

In locu de verde, vi s'ar paré, ca vedeti numai negru.

Ei bine, multiunita anului 1821, eu nu m'asupră nici chiaru atuncia.

Locustele suntu mari, d'er suntu pucine alatreu cu nenumerele fire de érba, si aceste nenumerele fire de érba suntu romanii.

Locustele cutropescu, mananca, distrugu, d'er nu si radecin'a, si acésta nemuritoria radecina este romanismulu.

Locustele suntu mari, cutropescu, mananca, distrugu, d'er se gasesce totudéun'a, la unu momentu predestinatu, cate unu plugaru că Domnu-Tudor.

Se traiésca romanii!

Se traiésca romanismulu!

Se traiésca memori'a lui Vladimirescu!

(Aplause entusiaste). „Column'a lui Traianu.“

Cronica esterna.

ROMANIA. Cestiunile cele mai delicate se afla acum la ordinea dilei in România. „Rom.“ le insira dupa puncte asia:

Primo: Superarea lui Tell, ca senatorii n'au voituo se lu asculte candu le a spusu curatul, „ca cestiunea besericei romane este o cestiune internațională, adica rusescă“.

Secundo: Conveniunea junctiunei caliloru ferate cu Austri'a: adica cestiune politica si economică austro-maghiara.

Tertio: Junctiunea caliloru ferate pe la Sculeni, adica, transitul totu rapitu Romaniei in genere si Galatiului in parte si datu Odesei, adica: cestiune politica si mai cu séma economică pe deplinu rusescă.

Cestiunea Strousberg, si cu dens'a, pre langa imprumutulu de 78 milioane de lei noi, unu altu imprumutu cu multu mai mare, facutu priu straini si pentru straini, adica: cestiune economică si politica in favórea Germaniei si a Austro-Ungariei.

Si se nu voteze dnii deputati si senatori, déca le da man'a, si se nu voteze in dôue óre, precum au votatu bugetulu pe 1871, se nu votese in urm'a declarare publice ce le-a facutu d. Costaforu: éca ce ne spunu „Informatiunile“ de pre acésta mare, sincera si forte instructiva declarare:

„Ba bine, ca n'ar votá, dupa ce d. Costaforu, vediendu-si, cum dice „Romanulu“, limb'a scurta, se grabi a o innadi cu amenintari teribile si semnificative că acéstea:

„Nu ve mai dau nemica! Se nu -mi mai cereti nemica.“

Si cum se nu ne supunem intereselor internaționale candu tóte puterile, si insa-si neutr'a Elveția, arméza din nou?

Cum se nu inchinam interesele romane strainilor caudu guvernulu turcescu arméza si face tabere in Bosni'a si Erzegovin'a. Aginti turcesci“, dice „Correspondance Slave“, „cumpara cai in Austri'a.“

Resbelulu ér' amenintia forte: fiacare putere d'er se pregatesce conformu planurilor ei. Elveția armandu, Belgia armandu si noi concedendum calile si avea tieri strainilor. Multe suntu de disu in privint'a nouului resbelu, si de aceea lasamu pentru astadi, in acésta privintia, cuventul dui Dumitru Brateanu.“

— Senatulu a amendatul proiectul de lege alu ministrilor, despre reconstituirea besericei romane si aservirea ei guvernului rusescu. D. Tell s'a suparatu forte si -si a luat inapoi proiectul. Senatulu a otarit u se faca elu unulu. Ce o mai fi si acésta opositiune a betranilor? Si densii óre gasescu, ca d. Tell pré merge departe cu reacțiunea? —

— Port'a a refusatu de a primi că ambasadoru pe d. Tricupi, fiinduca in timpulu resbelului Cretei era ministru. Guvernulu elenu a rechiamatu pe d. Rangabe fostulu ambasadore, si astfelui relatiunile suntu curmate. —

— România si Francia. Ministrul secretariu de statu la departementulu afacerilor straini a luat cunoșintia, cu o profunda tristare, de acusatiunea ce s'a adusu romanilor de d. Jules Simon, ministrul alu instructiunei publice din Francia, in circularea sa dela . . . , prin care a fostu descrise si apretiate crimele si pustierile comise de comun'a, de trista memoria, din Parisu.

Preocupata a sci pana la care punctu acesta acusatiune era fondata, s'a grabit u a insarciná pe girantulu agentiei tierii la Parisu a se presentá in data la d. Jules Favre, ministrul afacerilor straini, si a lu rugá, in numele guvernului Romaniei, ca i se se constate imputarea in cestiune, pentru ca i era dificile a crede, ca s'ar fi pututu gazi veri-unu,

care se uite intru atatu legile de ospitalitate, in catu se iè parte la infamie factiosilor, cari aveau de scopu a resturná si distrugé tóte basele societatei.

Éta respunsulu ce d. Jules Favre a binevoituo a adresá lui Vrana, girantu alu agentiei tie-rei la Parisu:

„Domnule comite!

Amu primitu depes'a ce -mi ati facutu onore a-mi adresá eri, 6 Iuniu curentu, si me grabescu a ve multiam de sentimentele esprimate prin-tr'ens'a. Imi place a crede, ca instructiunea dirigeata contra factiosilor cadiuti nu va desvelui nume romane intre ómenii de desordine. Déca contrariul s'ar intemplá, voi avé onore a ve transmite informatiunile, cari ar' interesá pe guvernul dvóstre. Suntu tare convinsu, ca guvernul romanu si a asociat sentimentele de onore ce au inspirat la toti ómenii de bine crimele seditionilor si ca guvernul republicei franceze pote comptá pe sympathiele sale.

Binevoiti a i oferí asecurarea sympathielor nóstre si a primi, dle comite, expresiunea sentimentelor mele pré distinse.

Versailles 6 Iuniu 1871.

Jules Favre.“

In asteptarea primirei informatiunilor promise prin not'a aici reprodusa, girantulu agentiei a fostu autorisatu a declará lui Jules Favre, ca guvernul romanu impartasiesce inca de multu sentimentele de orore ce au inspirat, cu dreptu cuventu, in lumea intréga doctrinele si actele criminali ale comunei din Parisu. —

— Imprumutulu de 78 milioane cu emanetarea mosielor statul si cu dobanda de 14 $\frac{1}{2}$ la suta, s'a incuviintiatu de senatu. O singura voce se redica in senatu contra acestei noué specule. Singuru d. Ioane Desliu dise in dovedi:

Ca, mai suntu bonuri de tesauru ne prevideute in acésta lege.

Ca, cele 10 milioane, trecute că deficitu din bugetulu anului 1870, erau trecute in sum'a de 32 de milioane.

Ca, legea acésta se intinde chiaru asupra mandatelor a caroru soldare este alocata in bugetu.

Ca, insa-si adeverat'a datoria flotante nu este positive, din momentulu ce ministrii n'au presentat situatiunea, care se arate cifr'a adeverata a datoriei cu terminii ei precisi, nici sum'a remasitelor ne implinete.

Si d. Desliu putea se mai scada inca si cele 11 milioane datorite casei de depuner. Acea casa este datoria prin lege a imprumutá statulu si numai statulu. Acésta este singur'a specula ce i este permisa. Acea casa ne cerutu banii, si nu i pote cere, ca-ci are unu mare prisosu. Guvernul d'er adause si acele 11 milioane, pentru că se marésca castigulu banchiarilor straini, si totudeodata pentru că se impedece dela concursu, capitalurile romane prin acésta suma, ce nu este representata in piacia prin bonuri de tesauru.

La tóte acéste d. ministru de finantie a disu, ca nu pote dá o asemenea situatiune, fiinduca visteria, — de trei ani administrata de catu albi — este in desordine.

D. Desliu adauga, ca ipotec'a pusa este nedema de România si a trebuitu, dice dsa, se fia guvernata de dvóstra, pentru că se se dechiare ea insa-si insolvable. La rondulu seu d. Costaforu, respuse prin cele mai crancene amenintari. Senatulu se speria forte de aceste amenintari, vota, si siedint'a se redica lasandu in sala resunetulu urmatórielor cuvinte ale lui Desliu:

„Sermana tiéra! Inca o mésa la . . . si nu vei mai fi a romanilor.“

— Una petitiune din Iasi subscrisa de boieri mari ceru modificarea constitutiunei, adica castrarea ei in mesur'a libertatei generale, si intre alte si colonisarea Romaniei cu nemti. Acésta petitiune primita in camera desamagi si pe „Tromp. Carp.“, care nu credea, ca reactiunea, adica lupulu -si schimba perulu, d'er' moravulu nu, si striga tra-dare si ea. — In camera mergu tóte că si la déákisti pe struna si cu iutial'a fulgerului. Acum si musca budiele liberalii, ca se induplecara a fraternisa cu conservativii liberali, pana ce i insielara, de cu ajutoriulu loru reesira deasupra. Védia credulii, ca catu va fi lumea, ap'a cu oleiulu nu se pote chimisa că se nu se arunce totu dea-supra, cuplesindu tóta suprafaci'a, că se nu o mai lasase nici a vedé lumina de grosolan'a lui. — Tar dia desamagire. —

In Francia se mai descoperira la metru a unui neamtu multe scrisori, intre cari era una dela I. Vallés, in care se scriea, ca totu Parisulu se se arda cu petroleu. Acum se totu prindu aprinditorii, chiaru si siefulu petrolardilor aprinditori au cadiutu in man'a politiei si se prindu mereu. In septeman'a trecuta se fusilara 14 poloni că atari, descoperiti prin oficialii rusesci, cari pescuescu dupa ascunderea luminei emigrantilor poloni antirusi. —

Imprumutulu lui Thiers se subscrive pe intrecute si afara de agitatiunile pretendentilor la tronu Francia' că republica se renasce vediendu cu ochii. In 29 se tiene una generale revista asupra armatei, spre a i se multiam de servitiurile in favórea nadusirei comunei. — Gambetta primesce candidatur'a de deputatu in Parisu si alegerile viitorie voru pune pondulu decidere asupra formei regimelui in cump'an'a necertitudinei de astadi. — Thiers a dechiarat intr'o nota circulara catra agentii din strainatate, ca nu e adeveratu, cumca Francia' ar' ave de cugetu a pasi in contra Italiei pentru domnirea lumescă a Papei. —

In 1-a Iuliu adica adi regele Victoru Emanuele intra cu ministeriulu si cu corpulu diplomatic in Rom'a! Se fia de bunu auguru! Se minte si desmine scirea, ca internuntiulu Austriei nu va resiede in Rom'a, ci remane la Florentia. Dér' se vorbesce ér' de sant'a aliantia, inse numai intre Prusia si Austria, pentruca Rusia in fondu nu mai poate da avertu torrentului germanu, care o ameninta si pre ea. —

In Serbia se descoperi una conjuratiune spre a da diosu pe principele Milanu si a chiama unu principie rusu. — C. Hunyadi rudenia lui Milanu merse la Belgradu si de acolo la Andrássy si Viena. —

Turcia cu intrerumperea comunicatiunei cu Grecia se poate lesne incurca intr'unu resbelu orientale, care se va fi planindu la Enis, unde e si regele Greciei. — Reactiunea in tota Europa se incerca a-si face patula statornica si uniforma. —

Varietati.

Bibliografia. Actele conferintei
tienute la Alb'a Iulia in 13 si 14 Aprile 1861.

Cuprinsulu: Protocolulu siedintelor, petitiunea catra Maiestate si dechiaratiunea catra metropolitulu, unu actu forte interesante pentru toti romanii, caroru le pasa de istoria besericei si a națiunei loru, cum si de venuitorulu acestor'a. Domnii protopopi si intelligentii romani voru ajutá latirea acestei brosuri. Pretiulu unui ecseuplariu 25 cr. v. a. Se afla la I. M. Moldovanu prof. in Blasius (Blasendorf) — la care se afla si: „Fundatiunea fericitului A. St. Siulutiu“, cuprindu literele fundationali si testamentul numitului metropolit cu unele espli-catiuni. Pretiulu unui ecseuplariu 30 cr. v. a. — Fiinduca se presupune, că tota intelligentia romanesca greco-catolica, care nu a potutu lua parte la conferint'a din Alb'a Iulia, va voi se cunoscă lucrarile aceleia, pentrucă se se pote declara catra scaunulu metropolitanu in scrisu si catu mai cu-redu, de aceea nu ne indoim, ca fiesce-care va si grabi a-si castiga acelea acte de unu cuprinsu atatu de seriosu. —

Insistentiare.

Cu finea lui Aprile a. c. amu fostu deschisul invitare de prenumeratiune la fóia besericésca, sco-lastică, literaria „Preutulu mirén“ promitiendu fietorilor prenumeranti, ca numerulu primu va aparé la 1-a Iuliu a. c.; asta implenitare a promisiunii in invitarea alaturata la programu amu fostu conditionat'o dela numerulu prenumerantilor, credindu, ca lips'a imperativa a unei foi besericesci e cu multu mai semtita decatul se nu se im-plinéasca conditiunea. Vediendu inse, ca numerulu prenumerantilor incorsi pana acum de o parte, abia ar' poté suportá diumatate spesele unei atari foi, precum amu fostu proiectat'o, era de alt'a pre langa depunerea cautiunei din partea unui voitoriu de bine alu meu si pre langa neinsemnatulu tributu alu poterilor mele spirituali — nefindu in stare a poté supleni si deficitulu speselor tiparirei: prolongescu terminulu prenumeratiunei — inca pre unu trei-luni — paua

la prim'a Octobre a. c. Sperandu, ca celu pucinu pre atunci voru fi asigurate spesele tipariului.

Nu me descuragéza asta incidentia, de órace recunoscu, ca terminulu prenumeratiunei se vede a fi fostu mai scurtu decat se se pótă adună prenumeranti, era incatul pentru neinsemnat'a persóna a fectoriului redactoru, credu, ca onoratulu publicu va sci prea bine, cumca insemnatarea fóiei nu depinde intru atata dela redactoru, catu dela publiculu con-currentul cu poterile spirituali.

In sperarea, ca celu pucinu la alu doile terminu voiu poté implem ceea ce mi-am propus, rogandu de patientia pre bunii mei prenumeranti, ca-ci dauna materiale nu li s'a potutu face, neprimindu bani inainte afara de gratulatiuni, pentru cari multiamindule, remanu strinsu pre langa programulu publicatu, afara de stramutarea aici indicata. —

Gher'l'a in 20 Iuniu 1871.

Ioane Papiu m/p.,

preutu la instit. corect. transilv.

P. S. Celealte diurnale romanesce suntu rogate a-si face notitia despre acésta. —

— (Furtu repetundariu.) Perceptorulu orasului Dees Alex. Bitó a tulipat 22.000 fl. din banii contributiunei inca in an. decursu, jucandu in loteria. Averea lui abia face 200 fl. Ministeriulu maghiaru declară magistratulu de acolo oblegat a recompensa banii. In 9 Iuniu comunitatea per majora se alatură la avisarea ministeriale, magistratulu dér' si a datu demisiunea in corpore. Comunitatea primi demisiunea, dér' ceru dela ministeriu se tramita o comisiune investigatória cu unu comisariu in frunte, că se pedepsescă pe vinovati. Cine e aici partitorulu hotielor? —

— (La istoria chronometrelor.) Unu orologiu bunu este unu ce binevenit: tóte relativile vietiei nóstre depindu multu pucinu dela timpu. Cei vecchi se folosieau de orológe de apa si de nasipu, care se basau pre principiulu, ca una cantitate de apa séu nasipu are totudéun'a trebuinta de unu timpu anumitu pentru a se stracurá din unu vasu implutu cu aceste elemente. Abia in seculu a XIV s'a folositu orológe si Huyghens au substituitu principiulu de a folosi la orológe penne séu ponduri (pendule). Acestea chronometre inse au fostu mai multu séu mai pucinu defectuoase si insuficiinte pentru scopuri sciintifice: artea chronometrelor erá in prim'a loru fasia. Inca Filipu III. din Ispania a fostu escrisu (1698) unu premiu pentru una constructiune mai acurata a chronometrelor; defectuositatea loru s'a aratatu cu deosebire atunci, candu sub Ludovicu XV. Bouguer, La Condamine, Godin si ispaniolulu Ulloa in an. 1735 mersera la Peru in Americ'a, ér' Camus, Clairaut, Lemonier, Maupertuis si Quithier in anulu urmatoriu la Tornea pentru a indeplini mesurarea lungimei si latimei geografice a globului nostru, spre a poté conchide la form'a si marimea lui. Si Anglia condusa de interes maritime si comerciali espusu unu premiu de 20.000 punti sterlingi pentru acel'a, care va inventa unu chronometru, cu ajutoriulu caruia va fi posibile a determina lungimea cu esactitate pana la $\frac{1}{2}$ gradu. Acésta s'a intemplatu, dupace Gema Frisius apoi Huyghens si Hooke au aratatu importanta adeverata pentru mesurările geografice si pentru navigatiune. Greutatea, care intempiñá construirea chronometrelor pre atunci erá forte mare, se parea neinvincibila. In anulu 1761 presentă pentru prim'a óra Harrison, unu lemnariu, unu atare chronometru, care admitea a mesurá lungimea geografica dela Jamaic'a pana la $\frac{1}{2}$ gradu diferintia si primi inse numai diumatate premiulu escrisu de parlamentulu anglesu de 10.000 punti sterlingi. Din acelu timpu artea chronometrelor au facutu unu progresu asia de mare, incatul pana in dilele nóstre se potea crede, cumca in ast'a sfera artea si au ajunsu culmea. S'a construitu orológe, care suntu in stare a determina cu cea mai mare esactitate $\frac{1}{1000}$ parte din una secunda. Atari chronometre posedu numai observatoriele astronomice, unde se pretinde cea mai mare esactitate in determinarea timpului si custa sum'a enorma de 60.000 fl. v. a.; deci se esplica, ca nu fia-cine poté devinfi in posesiunea unui chronometru. Se pare inse, ca in asta privintia artea nu si au ajunsu culmea extrema ce poté indeplini man'a si artea omenescă. Din Americ'a avemu scirea, ca unu orologeria din Philadelphi'a au inventat unu chronometru, care admite una numerare a timpului pana la $\frac{1}{10.000}$ secunde. Orologiul are 16 poli-

cari in diametru si periferi'a lui este impartita in 5000 parti. Indicele acestui orologiu percurge in una singura secunda de două ori periferi'a si admite astfelui a calculá timpulu pana la 0.0001 secunde in decimali. Se intielege de sene, ca constructiunea intréga pana acum este inca unu secretu; orologiarulu voiesce se aiba patenta despre inventatiunea sa. Cumca acésta inventiune este forte pretiosa, va intielege fia-cine si cu deosebire barbatulu de sciintia, astronomulu si fisiculu, care pretinde cea mai mare esactitate in cercetarile si experimentele sale. Noi din partene adaugem nu mai pucine reflecziuni la acésta inventiune, care poté fi cu multu mai fatale pentru ómenime decatul bombole de petroleu ale comunisilor din Parisu.

Inca in an. 1866 dupa Sadow'a Prusi'a si chiaru si Austri'a prin prof. Dr. Josef Petzwal din Vien'a au facutu multe experiente pentru a determina celeritatea unui proiectilu (glontiu) de pusca, pentruca numai prin acésta vomu vení la cunoșciunti'a legii resistintiei aerului, care intre alte depinde dela multe incidentie. Este cunoscutu, ca in resbelulu franco-prusu de acum armele prusiene s'a documentat de prevalente facia cu cele francesca; prusii -si indreptau cu flegm'a loru indatinata glontiele loru in cele mai frecuente si insemnante case din Parisu, fara a gresi in tient'a loru; si noi ascriem mare parte acésta experimenterloru loru de cu patru ani mai inainte, care se afia si publicate in „Schlömilch Zeitschrift für Mathematik und Physik“ din Lipsi'a 1866, cu tóte, ca aceste experiente suntu departe de a fi cu totulu esacte, precum pretinde calcululu, pentruca togm'a au lipsit chronometrele, care se fia in stare a determina sute de parti ale unei secunde. Ce acum? Décă inventiunea americana se va aproba si, precum se scria regimile americanu si face experiente pentru determinarea celeritatii projectileloru, apoi nu mai este indoieala, cumca in scurtu timpu se va rezolvá si problem'a resistintiei aerului si fiinduca matematica ne invetia, ca calea unui proiectilu este una curbilinia anumita, parabola, apoi aceste rezultate sciintifice voru fi cu multu mai daunatoase, mai pericolose decatul mitrailesele, resbelele cu multu mai sangeróse. Astfelui progreséza in una privintia artele si sciinti'a, inse se pare numai pentru a nimici nemul omenescu, alu carui spiritu le-au produsu. —

P. Tancu.

Se deschide prenumerare la „Gazet'a Transilvaniel“ pe sem. II 1871 cu pretiulu din fruntariu. DDni corespondenti si sprijinitorii acestui organu de publicitate pelunga multiamita pentru sprijinulu trecutu in numele natuinei, cui servim cu totii, suntu rogati a continua cu resolutele loru sucurse si mai incolo, pentruca in consiliiale mai multora diace salutea natuinei, pentru care avemu a ne abnega cu totii. Redactiunea premerge cu exemplu si in punctul acesta, ceea ce timpulu — oportunu — va descoperi, fiinduca timpului trebuie se cedemu, nu inse relelor lui. — —

Escriere de concursu.

La institutele centrale romane de invetiamentu (de presantu gimnasiu superiore, apoi scol'a normale si de fetitie) din Naseudu in Transilvania a devenitul vacante statiunea profesoralu pentru music'a vocala si instrumentale, cu carea este impreunat unu salariu anuale de 600 fl. v. a., apoi locuinta'a naturale séu relutu de locuintie in suma de 80 fl. v. a. anuali.

Aspirantii la acestu postu au de asi asterne suplicele loru concursuale la subscris'a comisiune multu pana in 1-a Augustu a. c. documentandu:

- a) cumca pana acum a avutu una portare bona morale;
- b) cumca sciu deplinu music'a vocala si instrumentale, si cumca din aceea au depusu ecamenmu pana la $\frac{1}{10.000}$ secunde.

cu succesu bunu la verunu conservatoriu séu la altare institutu mai inaltu;

c) cumca au desteritatea deplina in limb'a romana séu germana de a poté propune in un'a din acestea limbi.

Cei cari au mai sierbitu că profesori la verunu institutu publicu séu că magistrii de capela militaria cu succesu bunu se voru preferi.

Dela comisiunea administratória de fondurile scolare. —

Naseudu in 16 Maiu 1871.

Floria n. m/p.,
3—3 presidinte.

Nr. 1212—1871.

3—3

E dictu.

Petru Ionasiu gr. cat. din Blasielu cottulu Cetatei de balta, casatoritul cu Óna Ionasiu si in 1849 asentat la honvedi, ne mai reintorcunduse la legiuít'a-i socia nici scienduse loculu afarei lui, prin acésta se provoca că in terminu de 1 anu si 1 dì dela datulu sub insemnatul se se prezenteze inaintea subscrisului foru matrimoniale, că altfelui procesulu divertitalu in contra-i incaminatul, se va decide si fara de densulu in sensulu ss. canóne si a legilor vigente.

Blasiu la 10 Iuniu 1871.

Forulu matrimonialu metrop. pl. gr. cat.

Pismeti de Brasiovu de cei mai fini

recomanda onoratului publicu

Franciscu Helf,
2—3 conditore, tergulu cailoru, Nr. 38.

Beutura de vietia (Elet-ital) medicina de casa, (Franz - Brantwein) că medicina.

Dupa brostur'a dui Mr. William Lee, a inventorului, unu midulocu securu in contra umerelor morburii: Lesuni, rane vecchi, rane aprise si altele, rete de racn, infamate de ochi, parafisia (oligine), degeneratura, doreri de dinti, de capu si urechi, cu deosebire inse in contra rederor' reumatice, precum si midulocu esențentu de curatirea dintilor, ca-ce nu numai ca ajuta lucirea dintilor, ci intarise si gingiile, pre candu din gura, evaporandu spirtul, se departeza miroslul ren si capeta una gustu curatul.

Pretiulu I butelia de prim'a marine 65 cr. o butelia de marinea II 50 cr.

Vinarsu galicu (Werther et Brázay, Pest'a, Landstrasse Nr. 26. Depusu in Brasiovu la Joseph G. Galtz, piaci'a, la Stéu'a rosia'. Instructiuni despre usare se dau gratis din ambele preparate in limb'a germana seu maghiara.

Cursurile

la bursa in 30 Iuniu 1871 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 85	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 "	85 $\frac{1}{2}$ "
Augsburg	—	—	121 "	50 "
Londonu	—	—	123 "	35 "
Imprumutulu nationalu	—	—	59 "	40 "
Obligatiile metalice vecchi de 5%	—	—	69 "	10 "
Obligatiile rurale ungare	—	—	80 "	25 "
" temesiane	—	—	78 "	"
" transilvane	—	—	76 "	50 "
" croato-slav.	—	—	85 "	75 "
Actioniile bancei	—	—	783 "	"
" creditului	—	—	301 "	80 "